

hedda gabler

t
toneelgroep amsterdam
van henrik ibsen regie ivo van hove

rolverdeling op de achterzijde

van henrik ibsen

regie ivo van hove

dramaturgie bart van den eynde

vertaling/bewerking judith herzberg

scenografie/licht jan versweyveld

kostuums jan versweyveld, wim van vliet

coproductie holland festival

assistentie regie jorinde keesmaat

assistentie scenografie pascal leboucq

hoofd techniek & productie götz schwörer

productieleiding annetje van dijk

techniek tim maks van den broek (1e inspiciënt), emile bleeker,

david logger, dennis van scheppingen

kostuumatelier farida bouhbouh, micheline d'hertoge (kleedster),

wim van vliet (hoofd)

kap & grime roswitha evenwel

decor uitgevoerd door atelier amsterdam, kloosterboer decor bv

castingadviezen hans kemna

fotografie jan versweyveld

grafisch ontwerp roddy mac mahon, jan versweyveld

publiciteit marleen koens

druk ssp amsterdam

met dank aan the new york theatre workshop

hedda gabler

Hedda Gabler duurt circa 2u45 inclusief pauze.

synopsis

Hedda Gabler is een moderne vrouw die haar eigen leven wil leiden: wild en onverantwoord, net als de mannen in haar omgeving. Na een onstuimige jeugd met talloze minnaars trouwt ze Jurgen Tesman, een succesvol wetenschapper. Ze is bijna dertig, haar vader is overleden en haar geld is op. Het is voor beiden een liefdeloos en opportunistisch huwelijk: Hedda krijgt luxe en maatschappelijke zekerheid, Tesman krijgt een *trophy wife*. Hedda walgt echter van het leven als huisvrouw. Verveeld en gefrustreerd droomt ze van de wereld buiten en de woeste feestjes van huisvriend Brack. Als Hedda's vroegere geliefde Lövborg terugkeert, wordt ze geconfronteerd met de leegte van haar bestaan. Er is maar één uitweg.

Ivo van Hove en Jan Versweyveld maakten Hedda Gabler in het najaar van 2004 bij The New York Theatre Workshop. De voorstelling won vier prestigieuze OBIE-awards (Off Broadway Theatre Awards) voor ondermeer regie en scenografie. De Nederlandse versie was voor het eerst tijdens het Holland Festival in 2006 te zien.

gedachten over hedda gabler

ivo van hove

'Hedda Gabler heeft een bijzonder begin. Twee oudere vrouwen praten over een pasgetrouwd stel dat nog ligt te slapen. Ze bespreken het huis dat voor de twee is ingericht terwijl ze op huwelijksreis waren. De echtgenoot is de leveling van de vrouwen. Ze hadden nooit durven dromen dat hij zou trouwen met zo'n mooie vrouw, de dochter van een overleden generaal. Dan komt Hedda op, als een vernietigende wervelwind raast ze door het huis.

Hedda is ongelukkig en laat dat zonder gewetensbezwaar of genade zien, zonder een reden of oorzaak te noemen. Uiteindelijk speelt zij, vlak voordat ze zelfmoord pleegt, een woeste dansmelodie uit het zicht van het publiek, haar laatste schreeuw, de ultieme expressie van een enorme drang om te leven. Het duurde even voordat ik begreep dat diep verborgen in deze demonische Hedda een enorme levensdrang brandde. Het probleem is dat ze niets onderneemt om te leven. Om Hedda Gabler nu theatraal te laten werken, moeten we het Scandinavië van eind 19e eeuw even vergeten. Onze Hedda Gabler bewoont een loft in een grote stad. Het stuk begint in een nog leeg appartement, zonder meubels. We zien Hedda alleen met haar piano. Het viel me op dat Ibsen Hedda vrij veel tijd alleen op het toneel geeft. Op die momenten uit ze haar innerlijke pijn: ze wringt haar handen, speelt met pistolen... Dan maakt de familie Tesman haar opwachting en volgt de invasie van de andere personages. Hedda begint de vijand te vernietigen, op weg naar de zelfmoord.

De Oostenrijkse auteur Von Hofmannsthal schreef over Ibsen: 'Een echt menselijk kunstwerk is altijd de expressie van een schreeuw.' In Hedda zien we die schreeuw. Hedda Gabler is geen stuk over de sociale middenklasse in de 19e eeuw, geen stuk over de conflicten tussen man en vrouw, maar een existentialistisch toneelstuk, een onsympathieke zoektocht naar de betekenis van het leven, naar de waarheid.'

Hedda (boos): Hou toch op! Zoiets, dat zult u nooit beleven.

Brack: Nee, nee, dat niet. Maar als er nu eens iets op uw weg kwam wat met grote woorden een ernstige en verantwoordelijke taak heet. (glimlacht) Een nieuwe taak, mevrouwtje Hedda.

Brack (voorzichtig): Over een jaar spreken we daar verder over.
Over een jaar. Hoogstens.

Hedda: Hou op, zeg ik toch! Ik denk vaak dat ik maar voor één ding op de hele wereld in de wieg ben gelegd.

Brack (komt dichterbij): En dat is, als ik vragen mag?

Hedda: Om me dood te vervelen. Zo, nu weet u het.

henrik ibsen

auteur

Henrik Ibsen (1828-1906) is de schepper van het moderne drama. Zijn leven en werk waren sterk met elkaar verbonden. Als een van de eerste schrijvers gaf hij het gewone, alledaagse in zijn stukken een tragische dimensie. Ibsen was ongekend productief. Hij schreef versdrama's als Peer Gynt (1867), tast sociale conventies aan in stukken als Pijlers van de samenleving (1877), houdt de bekrompen huwelijksmoraal tegen het licht in Nora of Een poppenhuis (1879). In Hedda Gabler (1890) toont hij een vrouw die worstelt met een existentiële crisis. De Noorse psycholoog Arne Duve noemde het stuk 'een zelfportret van de schrijver en diens beklemd emotionele leven'.

ivo van hove

regie

‘De burgerlijke helden in de toneelstukken van Henrik Ibsen dromen altijd over vrijheid en totale onafhankelijkheid, maar hun dromen blijken bedrog. Er is altijd wel een reden om geen definitieve of radicale keuze te maken, er staat altijd wel familie, een huwelijk of maatschappelijk belang op het spel. Een mens is maar een mens. Hedda Gabler is echter geen stuk waarin sociale mistoestanden worden aangeklaagd, waarin ‘een probleem’ wordt behandeld. De wereld van Hedda is een provinciale, burgerlijke wereld waarin iedereen leeft volgens de regels, omdat het leven zo leefbaar wordt... Maar ook monotoon en beklemmend. Het is niet makkelijk dat te aanvaarden. Wie de regels zo hartgrondig veracht en er zo’n overspannen idealisering van de vrijheid op nahoudt als Hedda, kan alleen kiezen voor de dood. Haar wanhopige gespartel doet me denken aan het centrale beeld van Peer Gynt waarin het hoofdpersonage een ui afpelt en tot de ontdekking komt dat er niets inzit.’

Van Hove regisseert dit seizoen ook de nieuwe voorstellingen De Vrek van Molière en Husbands van John Cassavetes voor Toneelgroep Amsterdam.

jan versweyveld

scenografie

Voor Hedda Gabler ontwierp Jan Versweyveld een installatie waarin het publiek op bezoek komt in het nieuwe huis van Hedda en Tesman, nog volop in staat van verbouwing. De muren zijn nog niet afgewerkt en de inrichting is tijdelijk. De aanwezige meubels zijn bij elkaar geraapt, niet gekozen om hun schoonheid, maar om hun praktisch nut. De scenografie benadrukt het isolement van Hedda en het gevoel van onafwendbaarheid van haar zelfmoord.

hedda gabler

amsterdam stadsschouwburg (020 624 23 11)
wo 17 t/m za 20 aug, di 23 t/m za 27 aug, wo
16 t/m zo 20 nov | **theaters tilburg** do 10 nov
ntgent schouwburg za 12, zo 13 nov | **den
bosch theater a/d parade** wo 23 nov | **den
haag koninklijke schouwburg** do 24 nov
leeuwarden schouwburg de harmonie vr 25
nov | **créteil maison des arts** do 1 t/m za 3 dec
nijmegen stadsschouwburg do 8 dec | **heerlen
parkstad limburg theaters** vr 9 dec | **goudse
schouwburg** za 10 dec 11 | **münchen
kammerspiele** do 5, vr 6 jul 12
wijzigingen voorbehouden | www.tga.nl

toneelgroep amsterdam

Toneelgroep Amsterdam is het stadsgezelschap van Amsterdam en het grootste toneelgezelschap in Nederland. Met 350 voorstellingen en 20 producties per seizoen is TA een toonaangevend en innovatief repertoiregezelschap van internationale allure dat wordt geleid door Ivo van Hove. Kern is een ensemble van 20 acteurs. Bekende voorstellingen zijn Angels in America, Romeinse tragedies, Het temmen van de feeks, Opening Night, Kinderen van de Zon en La voix humaine. TA-2 is het platform van TA voor de ontwikkeling van (regie)talent. TA-junior verzorgt educatieprojecten en juniorvoorstellingen voor en door jongeren. TA-extra is de verzamelnaam voor alle randprogrammering zoals inleidingen en workshops. TA-alliantie werkt samen met mightysociety van Eric de Vroedt en met Female Economy van Adelheid Roosen.

ensemble

barry atsma, kitty courbois, jacob derwig, roeland fernhout, fred goessens, janni goslinga, marieke heebink, fedja van huêt, marwan chico kenzari, hans keating, hugo koolschijn, chris nietvelt, celia nufaar, frieda pittoors, alwin pulinckx, halina reijn, gijs scholten van aschat, eelco smits, karina smulders, leon voorberg

11 | 12

hedda gabler

van henrik ibsen
regie ivo van hove
aug, nov, dec 11, jul 12

kreten en gefluister

van ingmar bergman
regie ivo van hove
coproductie desingel/ingmar bergman
international theatre festival 2009
aug, sep, okt, dec 11

kinderen van de zon

van maxim gorki
regie ivo van hove
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
sep, okt 11

opening night

van john cassavetes
regie ivo van hove
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
sep 11 zagreb, okt 11 gent

de vrek première

van molière
regie ivo van hove
sep t/m dec 11

la voix humaine

van jean cocteau
regie ivo van hove
sep 11 dublin, okt 11 sydney, mei 12 pittsburg

nooit van elkaar

van jon fosse
regie ivo van hove
coproductie desingel antwerpen
sep, okt 11

in ongenade première

van j.m. coetzee
regie luk perceval
dec 11 t/m mrt 12

de russen!

van tom lanoye naar tsjechov
regie ivo van hove
coproductie holland festival/
international theatre festival dialog-wroclaw
okt, dec 11, apr 12

angels in america

van tony kushner
regie ivo van hove
jan 12

spoken

van henrik ibsen
regie thomas ostermeier
jan 12

na de zondeval première

van arthur miller
regie eric de vroedt
mrt 12

tartuffe première

naar molière
regie dimitër gotscheff
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
mrt t/m jun 12

husbands première

van john cassavetes
regie ivo van hove
coproductie prospero project
feb t/m mei, aug 12

macbeth première

van william shakespeare
regie johan simons
jun 12

ta-2

al mijn zonen

van arthur miller
regie thibaud delpeut
coproductie toneelgroep amsterdam/
toneelschuur producties
sep 11

kat op een heet zinken dak première

van tennessee williams
regie jacob derwig
coproductie toneelgroep amsterdam/
toneelschuur producties
jun 12

ta-alliantie

mightysociety8

concept/regie eric de vroedt
tekst joeri vos
coproductie tg 42
powered by toneelgroep amsterdam
sep 11

mightysociety9

tekst/concept/regie eric de vroedt
powered by toneelgroep amsterdam
sep, okt 11

ta-junior

de vrek junior

naar de vrek
okt 11

tour de tartuffe

naar tartuffe
i.s.m. stadsschouwburg amsterdam
mrt 12

hedda gabler

halina reijn
hedda gabler

roeland fernhout
jurgen tesman

frieda pittoors
julia tesman

karina smulders
thea elvsted

barry atsma
rechter brack

jacob derwig
eilert lövborg

celia nufaar/kitty courbois
berte